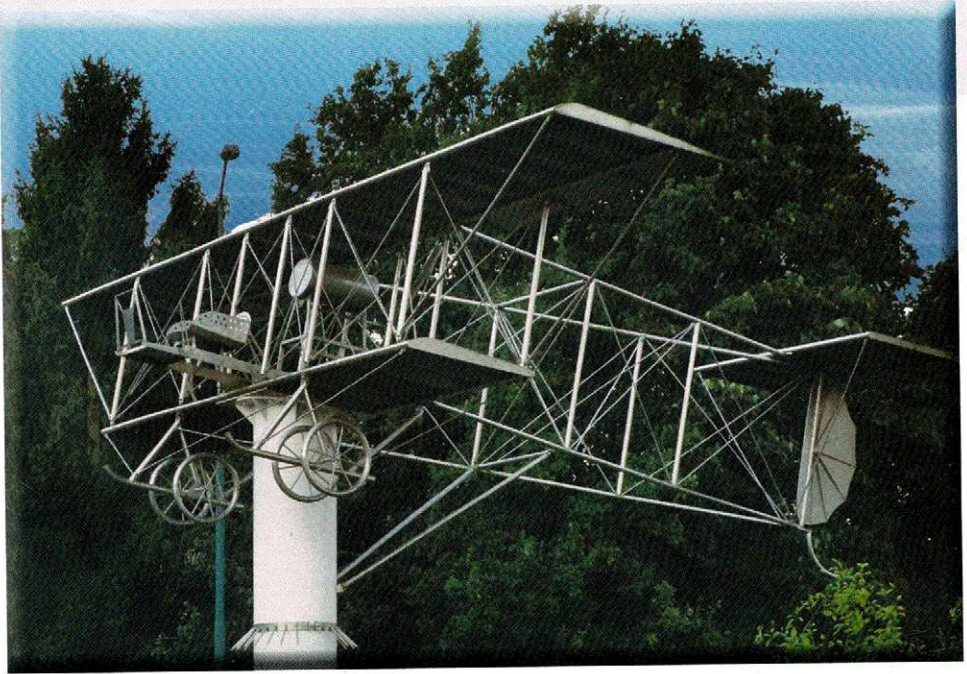

37e JAARGANG nr. 2 - Herfst 2016

V
A
N

ZOYS

T
O
T

SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE HISTORISCHE VERENIGING
"SOEST - SOESTERBERG"

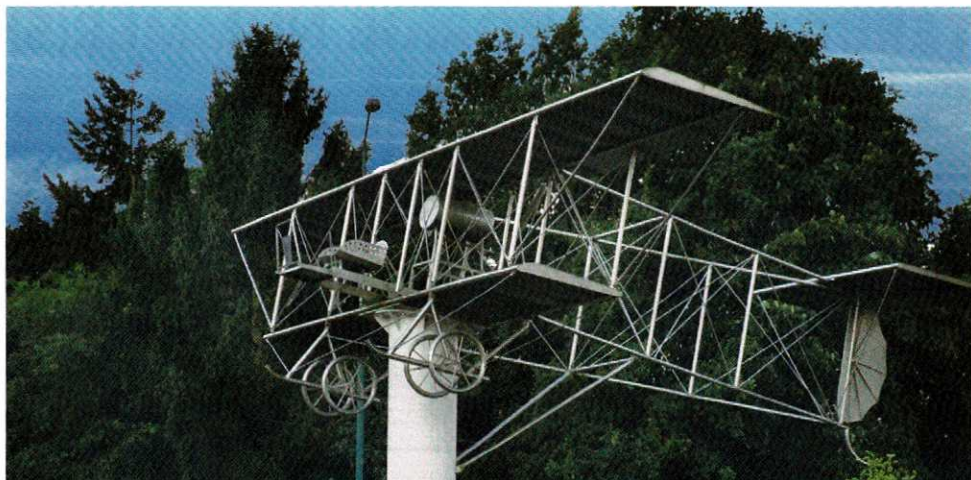
HISTORISCHE VERENIGING SOEST/SOESTERBERG

INHOUDSOPGAVE

	pag
• Voorwoord herfstnummer	1
• Terugblik op vorige nummer(s)	2
• Berichten van het bestuur	8
• Grote zomerfeesten Vliegkamp Soesterberg	10
• De wijk 't Hart in de jaren tussen 1930 en 1955 (2): Oorlogsjaren	24
• Van Banketbakkerij Nieuwerhoek tot IJssalon Bemer	31
• Herbouw van de windgraanmolen in 1943?	40
• Aanwinsten voor de geschiedschrijving van Soest en Soesterberg (6)	43
• De eerste vrouwelijke wethouder van Soest: mevrouw Hilde Walter-van der Togt (1922-2016)	44

Omslagfoto: Replica van het eerste 'Soesterbergse' vliegtuig, foto Ton Hartman

Secretariaat: Steenhoffstraat 46 - 3764 BM - Soest - info@hvsoest.nl - www.hvsoest.nl
Interim-voorzitter: Hanneke Roskam hanneke@roskam.nu 035-6018750
Vice voorzitter: Ton Hartman ton.hartman@telfort.nl 035-7851770
Secretaris: Johan van 't Klooster jakvantklooster@hetnet.nl 035-5885399
Penningmeester: Patrick Kuijpers pkuijpers@deloitte.nl 035-6013060
Overige leden: Rob van Es r.ves@hccnet.nl 035-6022944

VOORWOORD HERFSTNUMMER

Wederom een nieuw nummer met een gevarieerd artikelenaanbod. Jan de Mos blikt terug op de vliegfeesten die in der loop der jaren op Soesterberg werden gehouden. Dat was reden genoeg om de replica van het eerste 'Soesterbergse' vliegtuig "De Brik" op de omslag te plaatsen. Verder in dit periodiek het tweede deel van de herinneringen van Jan Veldhuizen, dit keer de Oorlogsjaren. René van Hal heeft de historie van de ijsalon op Nieuwerhoek opgetekend, velen van ons hebben er in de loop der jaren weleens een ijsje genuttigd. Ons redactielid Piet van Elteren merkte op dat hij vroeger lid was van het jongenskoor van de ook op Nieuwerhoek gelegen Mariakerk. Als er bij speciale gelegenheden heel mooi gezongen was door de 'koorknaapjes', kregen de jongens een ijsje ter waarde van een stuiver van dirigent Gerard van de Schepop. Dat was zo'n klein horentje met één bolletje ijs erop. Misschien klinkt het nu wel wat karig, één bolletje, maar de vergoedingen voor kerkelijk werk waren voor de gewone functionarissen toen ook maar matig. Dat een nooit uitgevoerde bouwtekening toch veel vraagtekens kan oproepen leest u in een artikel. Door de kinderen van de 'eerste vrouwelijke' wethouder van Soest, mevrouw Walter-van der Togt, is een korte levensbeschrijving geschreven. Het was een roerige tijd, waarin het rustige Soest opgeschrikt werd door de grootschalige "Centrumplannen". Nog steeds wordt er wisselend over gedacht: als de plannen allemaal gerealiseerd waren of het een zege of een ramp voor Soest geweest zou zijn. Naast deze artikelen ook weer de vaste rubrieken.

TERUGBLIK OP VORIGE NUMMER(S)

Zomer 2016 37ste jaargang nummer 1 blz. 4 Walde Salomonsky (1845-1932)

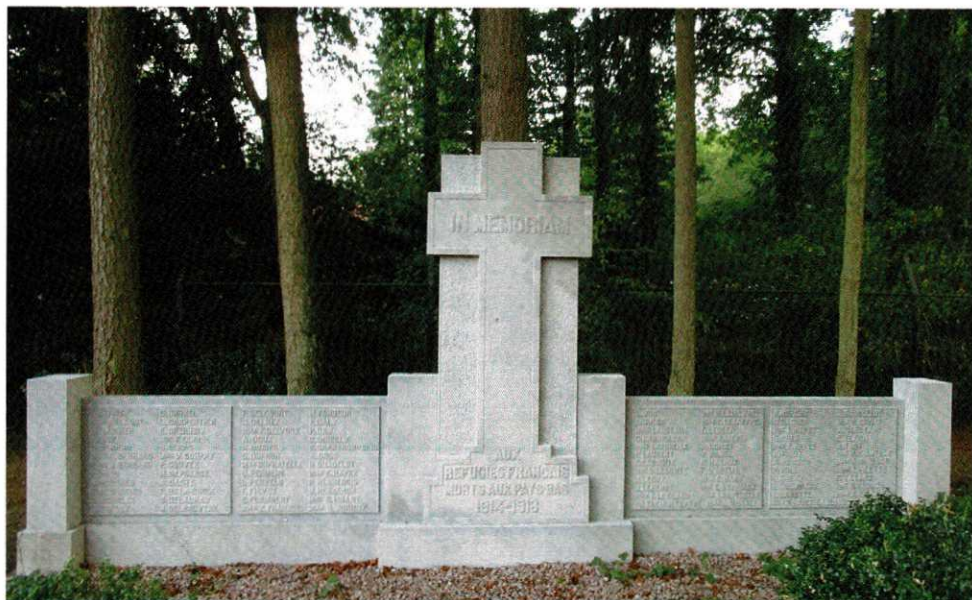
Joke de Vries-Pureveen attendeerde ons erop dat van Salomonsky een beeltenis is aangebracht op de gedenkbank aan het huidige straatje Darthuizen. In dit geval was de bank er al veel eerder, niet precies op de huidige plek. Aanvankelijk stond de bank in de tuin van Oranjehof/Darthuizen en zijn het straatje en de huizen om de verplaatste bank heen aangelegd. De gedenkbank is opgericht door de Koninklijke Nederlandse Bond van Oud-onderofficieren van de Landmacht, Zeemacht en Koloniën. Deze bond had de villa "Oranjehof" aangekocht in 1919 en ingericht als rust- en vakantieoord voor de leden en hun gezinnen. Er konden ongeveer 45 personen recreëren en overnachten. In 1933 is er ter ere van de beschermheer van de vereniging, Walde Salomonsky, en voor de

algemeen voorzitter M. Gerdes de gedenkbank geplaatst op het terrein van Oranjehof. Salomonsky was beschermheer in de periode 1913-1932, hij woonde zelf enige tijd in het landhuis "Zuidereng", dat gelegen was ter hoogte van het huidige kruispunt Eigendomweg/Koningsweg.

Zomer 2016 37ste jaargang nummer 1 blz. 27 Monument Franse vluchtelingen op het RK kerkhof te Soesterberg

De heer Arie van Engelen, beheerder van het RK Kerkhof te Soesterberg, attendeerde ons erop dat de afgebeelde foto niet van het monument te Soesterberg is. Hij zag dit in eerste instantie aan de achtergrond, maar bij nadere bestudering bleken ook de panelen met namen anders te zijn. Wel hetzelfde is de vormgeving. Het afgebeelde monument staat op de RK begraafplaats te Weert, volgens onbevestigde bronnen zou er in Nederland nog een derde monument voor Franse overleden vluchtelingen van de Eerste Wereldoorlog zijn. Waarschijnlijk is het monument omstreeks 1935 geplaatst, er is een koopovereenkomst tussen het kerkbestuur van de RK Carolus Borromeüsparochie en de

Franse Staat, geregistreerd door notaris Knoppers te Amersfoort. Daarin verkoopt de eerste partij een paar vierkante meter grond voor 1500 gulden aan de consul, die handelde namens de Franse staat.

Wijlen mevrouw Wil Polman-Lensink heeft veel onderzoek gedaan naar de situatie van het 'Franse monument'. Bij de 98 namen vermeld op het monument heeft ze over vele meer informatie weten te bemachtigen. Mevrouw Polman ging ervan uit dat alle 98 genoemde personen in 1935 herbegraven zijn op Soesterberg, waarschijnlijk is dat niet het geval. Vermoedelijk heeft de oprichting van het monument voor de toenmalige Franse regering genoeg herinneringswaarde aan de overleden Franse vluchtelingen uit de Eerste Wereldoorlog. Van 48 namen heeft Wil de overlijdensplaats gevonden, uitgezonderd de vier in Amersfoort overledenen (welke mogelijk al direct in Soesterberg begraven zijn), zijn deze op grote afstand overleden. Dit zou betekenen dat elke gemeente waar het stoffelijk overschot op doortocht kwam, toestemming verleend had moeten hebben. Verder heeft Wil Polman uit de begraafboeken 107 namen van overleden Franse vluchtelingen gehaald die in 1918 of 1919 overleden zijn in de gemeente Soest en begraven op het RK kerkhof. Geen van deze namen staan op het monument vermeld, dus er zal toch vervolgonderzoek nodig zijn om na te gaan hoe de vork werkelijk aan de steel zit.

De Notaris A. N. J. VOS

te Amersfoort, zal op **DINSDAG 8 MEI 1906**, des voormiddags 9 uur, ten sterfhuizen van **TEUNIS GROENESTEIJN**, op „Bouwlust” te **SOEST**, nabij Pijnenburg,

om contant geld, publiek verkoopen:

1 donkerbruin aftands Merriepaard, 1 donkerbruin 3-jarig Merrie-
paard, 4 gekalfd heb-
bende Koeien, 4 gekalfd hebbende
of kalfdragende Vaarzen, 4 Pinken,
3 Fokkalveren, 1 Stier, 3 drachtige
Zeugen, 7 Keuen, 40 Kippen met
Haan, 2 Wagens met opzet, 1 Kar-
retje op veeren, 2 Mestwagens, Gier-
bak, 2 Ploegen, 2 tweespans Eggen,
Snijmachine, Wannmolen, Kortkist,
Baktrog, 1 tweespans- en 1 een-spans
Tuig, tweespans Ploegtuigen en ver-
dere Bouwgeroedschappen.

Karn, Emmers, Tonnetjes, Room-
potten, gewaterde Sparren, w.o. zeer
zware, Brandhout enz.

Inboedelgoederen.

bestaande in: Kabinet, Kastje, Tafels,
Stoelen, Fornuizen, Kacheln, Bedden
met toebehooren, Ledikanten, Glas,
Blik, Tin-, IJzer- en Aardewerk.

Voorts voor afbraak: eene **Schaar**,
een **Wagenloods** en 2 **Bergen**.

**Voorts een Fiets, Maai-
machine, 10 korven Bijen
en hetgeen verder te
voorschijn zal worden
gebracht.**

Daags te voren te bezichtigen.

**Zomer 2016 37ste jaargang
nummer 1 blz. 46 t/m 55**

Hoeve Bouwlust in Laag Hees

Zoals bekend zal zijn, wordt veel
werk voor dit blad op vrijwillige
basis gedaan, van het schrijven
van artikelen tot het bezorgen van
dit blad, er wordt continu op de
kwaliteit en kosten gelet. Soms
worden er dan fouten of foutjes
gemaakt waar de redactie niet blij
van wordt. Zo bleek de advertentie
uit een krant uit 1906 over Bouwlust
maar voor een kwartgedeelte
afgedrukt te zijn. Ditmaal nogmaals
de advertentie uit de Gooi en
Eemlander van 5 mei 1906.

Theunis Groenesteijn is op 21
maart 1906 overleden, precies een
maand later verschijnt de eerste
advertentie van een boelhuis al in
de krant. Opvallend is dat de tekst
van de drie gevonden advertenties
telkens gewijzigd is, blijkbaar werd
de verkoop aangegrepen om ook
goederen van elders te veilen. Bij
de getoonde advertentie, welke
de laatste in de serie is, is het

vetgedrukte gedeelte toegevoegd. Daarmee kunnen we er genoeglijk
van uitgaan dat de fiets, naaimachine en 10 korven bijen niet tot het bezit
van Theunis hebben behoord.

De familie Groenesteijn heeft van het echtpaar Theunis (wordt ook wel
als Teunis of Theus geschreven) Groenesteijn (1834-1906) en Dirkje van
de Wepel (1834-1898) een ietwat gehavende foto aangeleverd, gezien
de ouderdom niet verwonderlijk. Daardoor zijn niet alle details even
goed zichtbaar zoals vermoedelijk de Bijbel op het tafeltje. Bij Dirkje valt
vooral de soberheid van de kleding op: geen zichtbare sieraden of frivole
omslagdoek en een eenvoudige kanten muts.

Ook van hun zoon Cornelis Groenesteijn (1873-1914) mochten we een fotoscan ontvangen, helaas is de foto niet helemaal recht gefotografeerd en zijn daardoor de lichaamsverhoudingen iets vertekend. Gezien het decor met de berkenhouten stoel lijkt de originele foto in het atelier van Adr. Boer in Baarn genomen te zijn. Cornelis, zijn vrouw Neeltje van Garderen (1879-1947) en hun kinderen zijn in de loop van 1913 verhuisd naar Baarn. Hun zoon Theus (de opa van auteur Henk Groenesteijn) heeft nog een jaar op de Insingerschool gezeten.

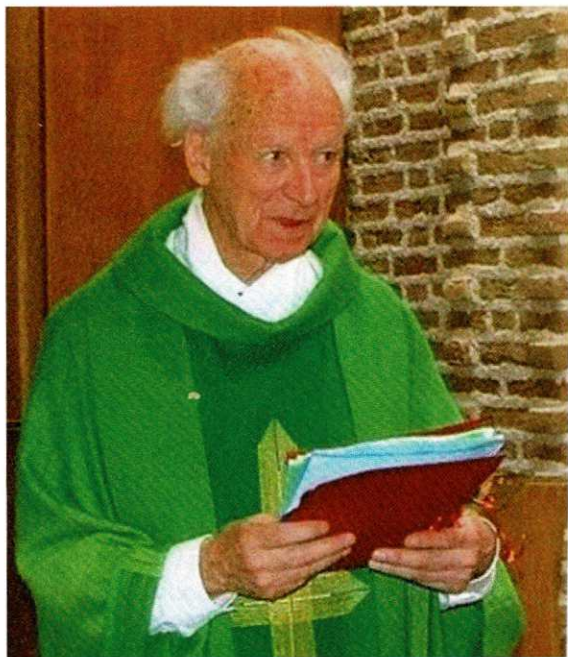
In de bescheiden fotocollectie van de Historische Vereniging bevindt zich nog een foto die op het erf van Bouwlust gemaakt is. Het markante schuurtje op de foto staat ook op andere foto's die op het erf Bouwlust gemaakt zijn. Achterop de foto staat "Groenesteijn", maar er heerste enige twijfel of Theunis of zijn zoon Cornelis wel de voerman op de wagen was. Het paard voor de melkbrik is een mooie schimmel en lijkt wel heel erg veel op het schimmelpaard van de familie Verhagen! Bij navraag wist René Corbeij ons te bevestigen dat het inderdaad zijn grootvader Aart Verhagen (1874-1961) was die op de bok zit. De moeder van René wist zelfs de naam van de wat oudere dame op de bok: dit was mevrouw Von Saher. In tegenstelling tot andere gasten die meestal enkele dagen tot hooguit twee weken op de boerderij pension genoten logeerde mevrouw Von Saher wel een half jaar op Bouwlust.

Op de valreep reageerde ook de heer J.J. Meerts, waarschijnlijk was zijn reactie wat verlaat vanwege zijn 90ste verjaardag. Ter gelegenheid van dit heuglijke feit heeft hij het verlangen geuit om een stukje "Soesterveen" in historische toestand te herstellen. Het ligt in de bedoeling om langs de Wieksloot het hoogveen weer open te leggen en petgaten met kwelwater te realiseren, een mooi initiatief.

In het artikel over Bouwlust gingen de auteurs ervan uit dat ook de Charlottehoeve in opdracht van Andries de Wilde (1781-1865) gebouwd was. Dit is ook wel zo, echter niet als boerderij maar rond 1862 als naamloze tuinmanswoning voor het landhuis "De Hoefslag". Wel waren de auteurs verbaasd naar de naam Charlottehoeve, Andries had wel zeven dochters maar geen had de naam Charlotte! Dankzij de oplettendheid van de gebiedshistoricus Jean Meerts wordt nu duidelijk aan welke Charlotte de boerderij de naam te danken heeft. Charlotte Insinger (1862-1918) is de oudste dochter van Herman Albrecht Insinger (1827-1911) en zijn nicht Johanna Jacoba Wilhelmina Insinger (1830-1868). Zij hebben het landgoed "Pijnenburg", gedeeltelijk gelegen in Laag Hees, in de periode 1860 t/m 1865 in gedeelten van Andries de Wilde gekocht.

**Winter 2015 36ste jaargang
nr. 3 blz. 23 en 24: 91 jaar
aanwezigheid paters SVD
in Soesterberg**

Een van de wat nader beschreven paters was de heer Gerard Claasens SVD (1927-2016). Hij was 'de laatste der Mohikanen' in Soesterberg. Hij heeft voor de werkgroep Soesterberg van de HVS nog weleens een rondleiding verzorgd in Missiehuis Sint Jan/ Kontakt der Kontinenten. Enkele weken geleden werd bekend dat hij op 88 jarige leeftijd in Teteringen is overleden.

BERICHTEN VAN HET BESTUUR

Fietstocht

Onder prachtige weersomstandigheden en met een grote groep deelnemers voerde de fietstocht ons naar de begraafplaats Rusthof te Leusden. In eerste instantie vroegen enkele deelnemers zich wel af wat de evenementencommissie voor bedoeling had met het naastgelegen crematorium. Al gauw was het doel duidelijk: om ons kennis te laten maken met het Russisch Ereveld. Henk Groenesteijn vertelde in het kort dat er in de Tweede Wereldoorlog Russische krijgsgevangenen in het Kamp Amersfoort als 'Untermenschen'

behandeld en gestorven zijn. Nog steeds worden nabestaanden van deze mensen door met name journalist Remco Reiding op de hoogte gebracht van hun laatste rustplaats.

Roggemaai-feest

In de ochtend leek dit 'feest' in het water te vallen, maar 's middags brak de zon lekker door. Onze aanwezigheid met een kleine presentatie is door de organiserende stichting "De Windhond" weer gewaardeerd.

Ledenbestand

Overleden zijn mevrouw Hendrika Stam-Plattel op 92 jarige leeftijd en mevrouw Hilde Walter-van der Togt op 93 jarige leeftijd. Elders in dit blad kunt u een korte levensbeschrijving vinden. Wij wensen de nabestaanden de kracht toe om het verdriet te dragen.

We mogen de heer J. Walter en mevrouw Bastiaansen als nieuwe leden verwelkomen, eerstgenoemde zet het lidmaatschap van zijn moeder voort.

Bibliotheek

Onze vereniging heeft in der loop der jaren een uitgebreide bibliotheek opgebouwd met publicaties over de geschiedenis van Soest. Probleem is eigenlijk altijd geweest om deze op een verantwoorde manier ter beschikking van de leden te stellen. Binnenkort willen wij op de website www.hvsoest.nl de inventaris van ons boekenbezit plaatsen. Voor de gangbare boeken verwijzen we graag door naar de Openbare Bibliotheek aan de Willaertstraat 3. Voor de boeken die daar niet aanwezig zijn, willen wij de mogelijkheid bieden ze ter inzage te krijgen. U kunt deze boeken aanvragen via het secretariaat door een mailtje te sturen naar info@hvsoest.nl

Website www.soestopdekaart.nl

Zoals u weet proberen we geheel Soest en Soesterberg qua historische bebouwing op deze website te plaatsen. Veel fotomateriaal is al aanwezig, maar moet nog voorzien worden van een (digitale) beschrijving. Graag willen we nog enkele vrijwilligers meer hebben om deze klus te klaren. Opgave en/of inlichtingen bij Johan van 't Klooster of Rob van Es.

Actuele berichten

Van naburige verenigingen krijgen we weleens op een te laat tijdstip een uitnodiging, die we niet meer in het blad kunnen plaatsen. Wel wordt deze uitnodiging dan door René van Hal op de website www.hvsoest.nl en op Facebook geplaatst. Zo is de opening van de "Maand van de Geschiedenis" op 3 oktober gepland, programma volgt dus op de website.

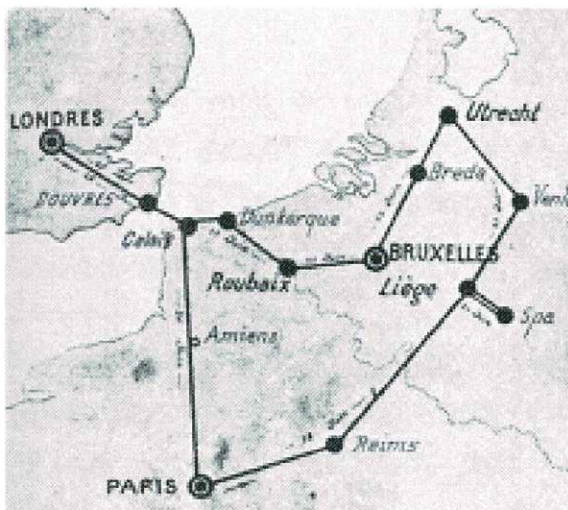
Gezellige drukte vliegheide 1911, zichtbaar tramlijntje Doldersche Weg naar Vliegheide en het restaurant van de oprichters Verwey & Lugard, het latere verbandhuisje, dat nu prachtig is gerestaureerd.

GROTE ZOMERFEESTEN VLEGKAMP SOESTERBERG

Soesterberg heeft een lange traditie gekend van jaarlijkse grote zomerfeesten. In de 19e eeuw was dat tijdens de grote militaire zomeroefeningen op het Kamp bij Zeist, met een defilé langs de koning, een parade en afgesloten met een grote kermis op Koningsdag. In het begin van de 20e eeuw verplaatsten die grote festiviteiten zich naar het Vliegekamp; van landmacht naar luchtmacht. In Nederland werden in 1910 de eerste vliegpogingen gedaan op de provisorisch aangelegde vliegheide bij Soesterberg. Die pioniers trokken vanaf het begin vanzelfsprekend veel bekijks, vliegen dat was nog nooit eerder vertoond. Van heinde en verre kwamen de nieuwsgierige bezoekers er op af, te voet, te paard, met de koets, op de fiets, met de auto en vanaf 1911 ook met een daarvoor speciaal aangelegd tramlijntje van het spoorstation bij Den Dolder naar de vliegheide.

Door Jan de Mos

Route Eerste Europese Rondvlucht.

was onderverdeeld in etappes: via Reims, Luik, Spa, opnieuw Luik, Venlo, Soesterberg, Gilze-Rijen, Brussel, Roubaix, Duinkerke, Calais, Dover, Londen, weer terug via Dover en Calais naar Parijs.

De eerste Europese rondvlucht

Verwey & Lugard
Automobielen uit Den Haag begonnen in 1910 op twee locaties vliegshows te houden. De ene was Gilze-Rijen, de andere de vliegheide Soesterberg. Het eerst grote luchtvaartevenement was de allereerste Europese rondvlucht in juni 1911. Dat was toen nog een meerdaagse vlucht. Start en finish waren in Parijs. De tocht van 1600 kilometer

Het gerestaureerde verbandhuisje, foto Jan de Mos

Op 18 juni gingen 40 waaghalzen van start, waarvan 26 met één- en 14 met twee-dekkers. In Soesterberg werd de aankomst op 21 juni gadeslagen door maar liefst 21.000 enthousiaste toeschouwers. Na een rustdag werd de tocht voortgezet. De enige Nederlandse deelnemer was Henri Wijnmalen, die met een Farman vloog. Hij moest

op 2 juli op weg van Roubaix naar Calais een noodlanding maken, waarbij hij zijn vliegtuig verspeelde. Hij had toen al wel iets verdiend, maar viel buiten de grote prijzen. Op 7 juli 1911 was de rondvlucht afgelopen. Slechts 7 pioniers wisten de gevaarlijke tocht met succes te volbrengen. Winnaar van het spektakel werd de Fransman Beaumont.

Farman 1911, met mogelijk Henri Wijnmalen.

De status van Soesterberg als vliegdorp was vanaf dat moment gevestigd. De lokale horeca pikte daar een graantje van mee en er kwam een bloeiperiode voor het dorp. Er kwam nieuwe en meer werkgelegenheid, niet alleen vliegers vestigden zich in Soesterberg maar ook technici, grondpersoneel, burgerpersoneel en toeleveringsbedrijven.

Henri Wijnmalen volgde zijn opleiding in Frankrijk bij Louis Bleriot en Henri Farman. Hij kreeg bij terugkomst in Nederland een baan aangeboden door zijn oom J.F. Verwey. Verwey was mededirecteur van Verwey & Lugard Automobielen. Henri Wijnmalen kreeg het beheer over de vliegshow en de vliedschool van Soesterberg, onder de bedrijfsnaam Maatschappij voor Luchtvaart. Medevliegenier Frits Koolhoven kreeg de leiding over de vliegtuigfabriek.

*Eerste commandant Soesterberg
dhr. H. Walaardt Sacre*

De Brik op Soesterberg.

Oprichting militaire LVA

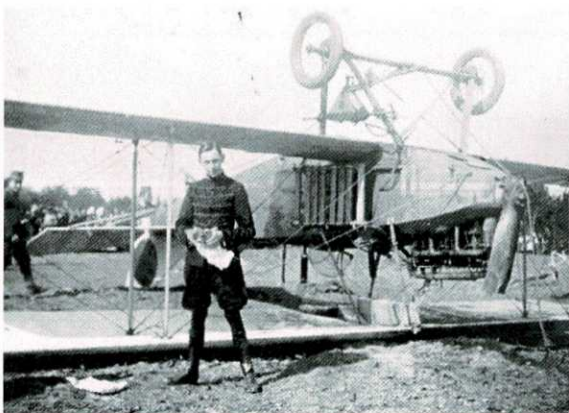
De particuliere luchtvaartonderneming van de Haagse autohandelaren Verwey & Lugard ging echter al snel failliet. Maar in 1913 was er direct een doorstart, de vliegheide werd overgenomen door het Ministerie van Oorlog en in gebruik genomen door de daarvoor speciaal opgerichte Luchtvaartafdeeling (LVA). Op voordracht van generaal-majoor C.J. Snijders - chef van de Generale Staf - werd H. Walaardt Sacré benoemd tot de eerste commandant van de LVA, met als standplaats het vliegveld Soesterberg. Walaardt Sacré was in het bezit van brevetten voor balloncommandant en luchtschipbestuurder. Hij stond aanvankelijk tamelijk gereserveerd tegenover 'vliegmachines', maar allengs moest hij zijn mening herzien, zeker na de legermanoeuvres van september 1911, waarbij voor het eerst in Nederland (particuliere) vliegtuigen aan een militaire oefening deelnamen. De LVA begon op 1 juli 1913 met slechts een handvol mensen in dienst en een gehuurd vliegtuig op Vliegveld Soesterberg. Dat eerste vliegtuig, de Brik, was een verbeterd ontwerp van een bestaand vliegtuig en was gemaakt door Marinus van Meel.

Niet veel later kocht de LVA zijn dubbeldeks ontwerp en werd de Brik het eerste militaire vliegtuig van Nederland. De LVA groeide onder leiding van Hendrik Walaardt Sacré in een jaar tijd uit tot een afdeling met 10 officieren, 31 overige medewerkers en 9 vliegtuigen. Defensie concentreerde alle belangrijke diensten en activiteiten van de LVA op het vliegveld Soesterberg. Dit was tot in de tweede helft van de jaren '30. De LVA verspreidde daarna haar operationele eenheden ook over andere vliegvelden, omdat het te gevaarlijk was om alleen vanaf Soesterberg te opereren.

Vliegfeesten

Luchtvaartafdeeling (LVA)

Een jaarlijks terugkerend evenement op het vliegveld waren de vliegfeesten. De pioniers vertoonden hun kunnen, vaak bezocht door de Koninklijke familie. In juni 1918 bracht Z.K.H. Prins Hendrik een bezoek aan de LVA. Tijdens demonstraties, waarbij ook enkele duikelingen in de lucht, kwam de Farman van luitenant-vlieger P.M. van Wulfften Palthe te vallen. De machine was beschadigd, maar de inzittenden bleven ongedeerd. Ook Prins Hendrik maakte samen met de in Soesterberg wonende kapitein-vlieger F.A. van Heijst een vlucht, die verliep gelukkig wel voorspoedig. Op de vliegheide was ook een baan aangelegd voor de ruitersport. In juni 1918 werd daar door de officieren uit het vliegveld een concours hippique gehouden. De opbrengst was voor de Roode Ster, de paardenambulance.

Luitenant - vlieger. P.M. van Wulfften Palthe die eerder in 1917 een noodlanding bij Putten met een Albatros B.II had gemaakt

Kapitein - Vlieger F.A. van Heijst met Prins Hendrik, 1918

Begin augustus 1919 was er weer een evenement, genaamd: 'De Sanatoriumdag'. Die werd georganiseerd door de Bond van Werklieden bij de LVA. De opbrengst kwam ten goede aan het 'Sanatoriumfonds der Onderofficierenvereniging Ons Belang'. Naar schatting hadden 2.500 mensen de weg naar het Vliegveld ingeslagen. Die moesten langs een denkbeeldige lijn worden gehouden, men had helaas verzuimd om het terrein met touwen af te bakenen. Dat werd een chaotische toestand. Toen de eerste vliegtuigen aankwamen om te starten drong

Huis ten Halve, met eigenaar Putman, 1928

de mensenmassa naar voren om maar zo dicht mogelijk 'de vogel' te kunnen zien opvliegen. Militairen te voet en te paard probeerden de massa in bedwang te houden, maar zij waren met te weinig in aantal om die terug te dringen. Het bleef daardoor een onophoudelijk 'gesoesha' tussen publiek en militairen. Een minpuntje tijdens de verder geslaagde feestelijkheden.

Sergeant Van der Griend gaf een aantal loopings te zien, het publiek keek in doodse stilte toe. Daarna gaven de luitenants Land en Versteegh een demonstratie. Met hun Fokkertjes brachten zij het publiek in verrukking. Vooral Versteegh met zijn Fokker 'parasol' werd met extase gevolgd. Wat hij liet zien dwong zelfs respect af bij de meest ervaren collega-vliegers. Later zouden Van der Griend en Versteegh samen met Van Weerden Poelman, Jongbloed en Bakkenes het vermaarde stuntteam 'Vijf vingers aan een hand' vormen, waarbij het leek alsof de vijf vliegtuigen één geheel vormden. (Hiermee zijn meteen vijf straatnamen in Soesterberg verklaard, al is Van der Griend met dt fout gespeld!).

Als gastvlieger was de Italiaan Molteni even overgekomen uit Amsterdam, waar de ELTA (Eerste Luchtvaart Tentoonstelling Amsterdam)

Soesterberg Hotel Café Restaurant „t' Zwaantje"

't Zwaantje, eind jaren 20.

werd gehouden. Daarna werd een concours hippique gehouden. De eerste plaats was voor opperwachtmeester Geverink, die deze moest delen met wachtmeester Geuzendam. Verder was er ook nog een druk bezochte kermis: Kermesse d'été. Na afloop daarvan bezochten velen voor een afzakkertje nog de horeca gelegenheden in Soesterberg, zoals 't Zwaantje (bestaat nog steeds), Huis ten Halve (nu een woningcomplex), hotel Rots- en Dennenlust (nu de Marechaussee kazerne) en café De Reizende koopman (laatst De Tuin, nu Rademakerhof).

Dreiging van een tapverbod

Het zomerfeest op het Vliegkamp werd een periodiek terugkerend festijn, georganiseerd door de Bond van werklieden van de LVA. Kennelijk waren de feestelijkheden in 1919 na afloop wat uit de hand gelopen. Dat leidde bij de voorbereiding van het feest in 1921 tot een discussie in de gemeenteraad. De feestelijkheden zouden weer bestaan uit vliegdemonstraties, het concours hippique en de Kermesse d'été. Sommige raadsleden wilden een tapverbod instellen omdat het vorige feest was uitgelopen op een zedenloze boel. Op het terrein zelf werd geen sterke drank verkocht. Het ging dus om een tapverbod in de Soesterbergse cafés. Eerst werd er nog getwijfeld of de indiener van het

Militaire ruiter Concours hippique

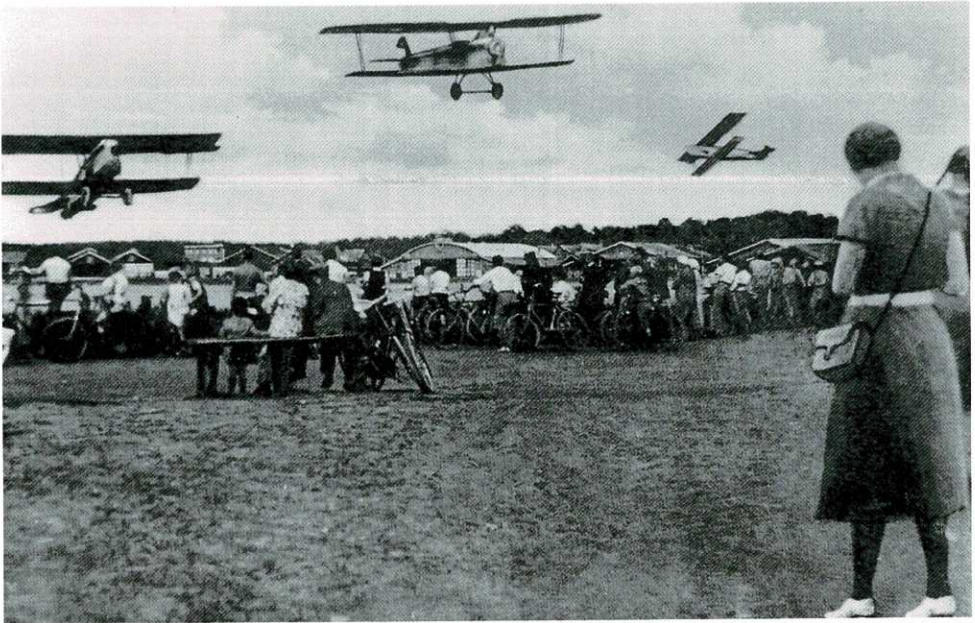

Militaire ruiter Concours hippique

verbod een drankbestrijder was. Dan wordt een voorbeeld aangehaald van een soortgelijk feest in Gorinchem, waar wel een drankverbod was ingesteld, maar het desondanks een grote janboel werd. Er werd uiteindelijk, zoals altijd in Nederland, een compromis gevonden. Maandag 1 augustus is er een tapverbod na sluitingstijd van 12 uur en op dinsdag 2 augustus de gehele dag.

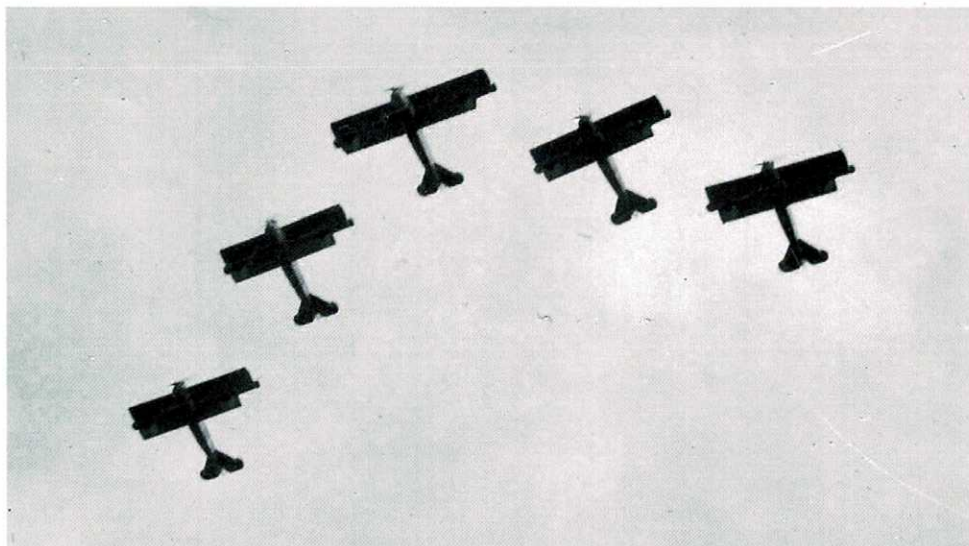
De festiviteiten konden dus wel gewoon doorgaan. De opbrengst was deze keer voor een bijdrage in de oprichting van een gebouw te Soesterberg voor vergaderingen, lezingen, concerten, enz. Niet bekend is wat er van dit voornemen terecht is gekomen. Lange tijd werd die functie vervuld door Huis ten Halve. Op het anders zo vaak eenzaam uitzien vliegkamp was het weer een drukte van

belang. Belangstellenden kwamen uit de wijde omtrek opdagen. Vanuit Amersfoort waren het natuurlijk in hoofdzaak fietsers en trampassagiers, dichterbij Soesterberg zag men veel wandelaars, vaak hele families tegelijk. Om twee uur werd het feestterrein geopend. Direct veel belangstelling voor de draaimolens, luchtschommels, cakewalk, enz. Ondanks de zomerhitte die het feest zo nu dan 'eens teveel begunstigde'. Het eerste onderdeel van het programma waren sportwedstrijden bestaande uit touwtrekken en polsstok hoogspringen. Hoewel de belangstelling daarvoor minder groot was, verliepen die zeer geanimeerd.

Toeschouwers bij vliegdemostratie (zoals vaak in die tijd werden te pas en te onpas vliegtuigen aan de foto's toegevoegd).

Vervolgens was er het springconcours voor jachtpaarden, waaraan werd deelgenomen door een 19-tal wachtmeesters van de rij- en hoefsmidschool te Amersfoort. Na een korte onderbreking volgde een Gymkhana estafetterace. Gymkhana is een paardensport waarbij een behendigheidsparcours wordt afgelegd. Het is de bedoeling om dit zo snel mogelijk te doen. Tijdens het parcours zijn er vele plotselinge wisselingen, draaiingen, wendingen en momenten waarbij moet worden op- en afgestapt of zaken moeten worden gedragen, vastgehouden of doorgegeven. Hierbij wordt verwacht dat de ruiter lenigheid, wendbaarheid en samenwerking met het paard toont. Ondertussen was al een enkele aviateur begonnen 'uit te vliegen'. Het beste kreeg het publiek te zien toen om vier uur vijf machines tegelijkertijd het luchtruim kozen en daar hun meesterschap vertoonden: "Ofschoon het zien naar een looping voor de meesten geen nieuws meer is, zijn deze stoute luchttoeren, waarvan we gisteren frappante voorbeelden te zien kregen, nog steeds een aangename en leerzame attractie. Gezien de ervaringen de laatste tijd hebben de Hollandse vliegers geen lesjes meer nodig van hun Duitse collega's, zo dit ooit het geval is geweest." Rond zes uur was het programma van de eerste dag afgerond en werd

*Vijf Vingers 1A met Fokker D.7 - eerste optreden waarschijnlijk
Nationale vliegdag Schiphol 1922*

het op de zomerkermis steeds drukker. Muziek van de staf van het vijfde regiment infanterie uit Amersfoort en het Soesterbergse harmoniekorps Avia (voorloper van de in 1945 opgerichte Kapel van de Koninklijke Luchtmacht) droegen hun steentje bij aan de bevordering van de feeststemming.

Dat de eerst dag ordelijk verliep bleek wel uit het verslag: "Op het terrein heerschte een goede orde. Een van de vliegtuiglodsden was door de militairen tot een verversingssalon geïmproviseerd en menigeen maakte van haar koele schaduw gebruik om even te kunnen uitblazen. Op de zijweg van het café De Zwaan naar het kamp (huidige Veldm. Montgomeryweg) waren nog steeds drommen feestgangers onderweg en slechts een enkeling ging in tegenstelde richting huiswaarts. Zoo waren alle voorwaarden voor een succes aanwezig. En deze eerste dag is dat ook zeker geweest".

Op de eerste dag waren er 10.000 kaarten verkocht, de tweede dag was nog drukker. Maar het immense terrein slokte deze massa zo volkomen op, dat het nergens hinderlijk druk was. Er waren ook andere attracties zoals atletiek, boksdemonstraties, hindernisbaan en touwtrekken. Maar het feest was toch in de eerste plaats weer een schitterend vliegfeest.

De toeren van de aviateurs waren "nog schooner en stouter dan de dag ervoor". Ze waren schitterend en dwongen bewondering af voor onze LVA. Deze keer door het voltallige stuntteam "Vijf vingers aan een hand". Ze kregen een spontaan applaus en werden gehuldigd en namen een beker in ontvangst, uitgereikt door de heer Anthony Fokker in hoogsteigen persoon

Anthony Fokker

De voorzitter van de organiserende Bond, de heer Los, tevens voorzitter van de commissie, kon tevreden terugkijken. Ook de afloop was deze keer ordentelijk: "De orderegeling was zeer veel beter dan twee jaar geleden; ook de Kermesse d'été was beter dan in 1919 en mocht zich in veel vrolijke drukte verheugen. Inderdaad heeft de Bond een aardig feest gevierd en wij hopen, dat hem goede resultaten heeft gegeven".

Theehuis Soesterdal op een mooie zondag.

Sluiting vliegbasis

Ook in de jaren daarna werden nog regelmatig vliegfeesten en luchtvaartshows georganiseerd. Zoals altijd bezocht door grote massa's mensen. Het concours hippique werden later alleen nog gehouden op het terrein van Birkhoven, aanvankelijk alleen door militairen maar later ook door de ruitersportvereniging Eemland. Ook het Theehuis Soesterdal werd een tijdlang drukbezocht.

Het laatste evenement was op 12 november 2008, de basis ging vanwege bezuinigingen na 95 jaar sluiten. Naast de Koninklijke Luchtmacht heeft ook de luchtmacht van de Verenigde Staten 40 jaar vanaf de vliegbasis geopereerd en een stempel op het dorp gedrukt. 's Ochtends kregen de oud-medewerkers van de vliegbasis de gelegenheid om elkaar te ontmoeten en afscheid te nemen van de bakermat van de militaire luchtvaart in Nederland. Gedurende de dag konden de gasten een bezoek brengen aan de static-show, waar verschillende vliegtuigtypes en helikopters stonden opgesteld, waaronder een Beaver, Harvard, Piper Cub, Auster, Hunter, Dakota, Catalina, Slingsby, Fouga Magister, F-15 (USA), F-16, F-50 en Cougar-, Chinook-, Apache- en Alouette helikopters. Als afsluiting van de ceremonie vond een fly-by plaats door Alouette III-, Chinook-, Cougar- en Apache helikopters van vliegbasis Gilze-Rijen, een Fokker 50 en een C-130 Hercules van vliegbasis Eindhoven, PC-7 lesvliegtuigen van vliegbasis Woensdrecht en F-16's van vliegbasis Leeuwarden. Met deze ceremonie en indrukwekkende 'Fly-by' werden de poorten van het vliegveld op 31 december 2008 definitief gesloten. Het werd stil in Soesterberg.

Weer een nieuwe trekpleister

Maar de poorten werden in december 2014 weer geopend, nu voor het prachtige, nieuwe Nationaal Militair Museum. Ook nu koninklijk bezoek, koning Willem-Alexander verrichtte de officiële openingshandeling. Soesterberg is weer een attractie rijker. Het aantal bezoekers bedroeg in het eerste jaar 500.000, terwijl was

gerekend op 200.000, een groot succes. Met dit hoge bezoekersaantal heeft het museum zich een plaats verworven in de top 10 van best bezochte musea in Nederland. Ook nu komen er weer zomeractiviteiten,

in 2016 een tankbaan met demonstraties en wellicht komen ook de paarden van de cavalerie nog een keer terug. Helaas trekken de vele bezoekers zoals vroeger nog maar mondjesmaat het dorp in. Er moet nog veel gebeuren om het dorp toeristisch aantrekkelijker te maken, waaronder de realisatie van een pleisterplaats in de plaats van het vroegere drukbezochte Soesterdal.

Maar wie weet gaan oude tijden weer herleven. Voor eind augustus 2017 is er weer een vliegshow in voorbereiding met vijftig toestellen uit de Eerste Wereldoorlog. Met een verwacht aantal bezoekers van 20.000. Een mooi moment om ook in het dorp aansluitend weer activiteiten te ontplooiën om Soesterberg toeristisch op de kaart te zetten. De initiatieven daarvoor zijn in gang gezet.

Bronnen o.a.:

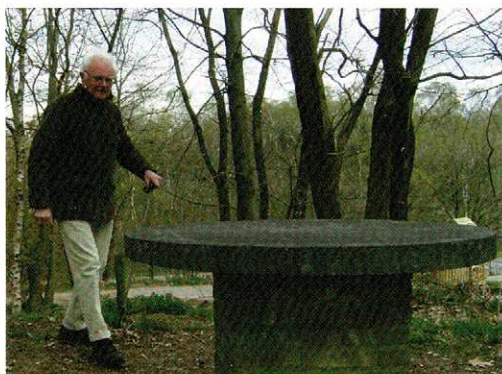
- Archief Eemland, diverse krantenartikelen
- Geschiedenis van Soesterberg en directe omgeving tot de 20^e eeuw, Jan de Mos
- Defensie.nl
- Foto's: Collectie Dik Top en Jan de Mos en anderen

DE WIJK 'T HART IN DE JAREN TUSSEN 1930 EN 1955 (2): OORLOGSJAREN

In de vorige Van Zoys tot Soest heeft u het eerste deel van de jeugdherinneringen van Jan Veldhuizen kunnen lezen. Dit keer staan de jaren van Bezetting centraal, maar we beginnen bij de meidagen van 1940.

Door Jan P.C. Veldhuizen m.m.v. Piet van Elteren

Jan Veldhuizen op een van zijn ontdekkingstochten 26 april 2012

Ik herinner mij nog de tiende mei 1940 toen 's morgens om 5 uur oom Henk van de Broek (de schilder) bij ons op de deur bonkte en riep: "Peter, het is oorlog!". Deze dag was wel een heel merkwaardige, want ik weet nog dat ik samen met Saam de Zoete (zoon van Tinus) en Wim Kruseman, omdat er door het uitbreken van de oorlog geen school was, naar de Biltseweg gingen om daar langs de slootkant

eendeneieren te zoeken. Toen wij tegen de middag terugkwamen gingen wij naar het huis van de familie van Hunen, die een verhuisbedrijf had aan de Beckeringhstraat tegenover de rijwielzaak van Henk Grift. Er waren daar Nederlandse militairen ingekwartierd en ik zie nog voor mij hoe deze militairen met hun ouderwetse geweren schoten op de zeer laag overvliegende Duitse bommenwerpers. Zonder resultaat overigens.

De vijf hierop volgende oorlogsjaren waren bizar, want er gebeurde nogal wat. Duitse militairen namen al snel bezit van onze school en de leerlingen ervan moesten uitwijken, eerst naar de Mariaschool en later naar de katholieke school aan de Steenhoffstraat, toen gevestigd achter het Sint Josephgesticht, het huidige Museum Soest. Ook het gebouw van de Van Arkel Stichting (ik meen dat het toen Verhoeven Stichting heette) aan de Hellingweg werd door de Duitsers gevorderd. Naarmate

de oorlog langer duurde werd de voedselsituatie nijpender en een aantal Hartbewoners ging noodgedwongen over tot clandestien slachten. Werd men echter betrapt, dan stonden daar zware straffen op, bijvoorbeeld gedeporteerd worden naar werk/strafkampen in Duitsland.

Als jongetje van 12 jaar wist ik op welke plaatsen in onze buurt clandestien geslacht werd. Een van die plekken was de inmiddels afgebroken woning naast het katholieke kerkhof aan de Kostverlorenweg, achter het huidige Tempo-gebouwtje. De tweede slachtplaats was een open plek in het bos bij de Beer z'n Veld, een stuk bos dat lag aan de andere zijde van de in de oorlog gegraven Nieuwe Gracht. Spannende tijden waren het, want er gebeurde nogal wat. Jongemannen van 18 jaar en ouder werden opgeroepen om te werk gesteld te worden in Duitsland, met alle risico's van dien. Het betekende dan ook de start van het onderduiken. Ook wij hadden een onderduiker in huis, Hans Piepenbroek uit Soest-Zuid en voetballer van SEC. In het bos van Beckeringh, vlak bij de woning van Henk van Geytenbeek (bijgenaamd "De Bok") was in een dicht sparrenbos een schuilplaats gebouwd voor onderduikers. Daarvan herinner ik mij nog enkele namen, zoals Karel Bos, Wim van de Hoek, Wout Berkhof en Hans van Piepenbroek. Al deze onderduikers zijn de dans ontsprongen. Dan waren er nog de Joodse onderduikers. Mijn (niet echte) oom Henk van den Broek en tante Aartje hadden in hun woning aan de Beckeringhstraat 18 een schuilplaats voor een Joods echtpaar. De familie Kwant (echte naam was de Vries) kwam uit Amersfoort, waar de heer de Vries een grote ijzerzaak achter de Koppelpoort bestierde. Als jongen van toen 13 jaar was ik mij terdege bewust van de gevaren die de Joodse mensen bedreigden. Overdag bezocht ik regelmatig de heer en mevrouw Kwant om een spelletje te kaarten. 's Avonds wandelden zij samen met oom Henk, tante Aartje en dochter Jannie in het nabij gelegen bos. Er was daar heel weinig kans om gesnapt te worden.

Het echtpaar de Vries overleefde gelukkig de oorlog, met dank aan oom Henk en tante Aartje. Het verhaal kreeg echter een droevig einde. De twee dochters van de familie de Vries waren in de oorlog ergens anders ondergebracht. De ouders verheugden zich over de hereniging in mei 1945. Al snel bleek echter dat de beide meisjes niet zo fortuinlijk waren geweest als hun ouders. De kinderen waren bij een razzia opgepakt en op transport gesteld naar een van de Duits vernietigingskampen, waaruit zij niet terugkeerden. U kunt zich het verdriet voorstellen en hoe wij allemaal met het echtpaar de Vries meeleeften.

Beckeringsstraat 18 waar het Joodse echtpaar De Vries ondergedoken zat

Een ander verhaal over de oorlog.

In september 1944, na de geallieerde luchtlandingen bij Arnhem, werd Soest een opvanggemeente voor de evacués uit die omgeving. De families van den Broek en Veldhuizen en veel andere Hartgezinnen namen mensen op uit Arnhem en Oosterbeek. Daaronder was de familie Vaupel uit Arnhem

die bestond uit vier personen. De twee meisjes Vaupel kwamen bij de familie van de Broek, pa en ma bij de familie Veldhuizen.

Toen de Duitsers op een morgen weer eens een razzia hielden om mensen op te pakken die zich niet gemeld hadden voor tewerkstelling in Duitsland, werd er bij de voordeur van ons huis een gewapende post geplaatst. De Belvédèreweg was namelijk zo'n beetje de grens van de bebouwing want vanuit onze woning keek je zo het Veen in. Om een of andere duistere reden werd ons huis niet doorzocht. De twee mannen die in aanmerking kwamen om opgepakt te worden, mijn vader en evacué Vaupel, zaten de hele dag verborgen op de zolder van ons kleine schuurtje. Aan het einde van de dag vertrokken de Duitsers en kwamen de twee bijna veertigers met stijve ledematen uit hun schuilplaats. Tijdens deze razzia was er nog een incident. Op Laanstraat 78 werd jacht gemaakt op vijf zonen van Bart van den Brink. Vader Bart stuurde Aalt, Jaap, Johan, Evert en Gerrit het Veen in, maar dat hadden de Duitsers door. De jongens wisten te ontkomen, maar vader Bart werd door de Duitsers in zijn been geschoten.

Dolle Dinsdag in september 1944 zal ik niet snel vergeten. De Duitsers waren door allerlei geruchten compleet de kluts kwijt en wisten eigenlijk niet hoe snel zij zich richting oostwaarts moesten spoeden. Wij als Hart Boys hadden al snel door dat hier wel iets te "snaaien" viel. Een groep Duitsers maakte kwartier in het Sterrenbos aan de Biltseweg. Veel materieel was daar ook gestald, waaronder motoren. Mijn vriend Kees van den Brink, zoon van de eerder genoemde Bart, dacht tot een deal te komen met zo maar een Duitse soldaat. Hij bood op

een daar geparkeerde motor en kwam tot een overeenkomst met de soldaat en dacht eigenaar te zijn van het vehikel. Toen Kees de motor wilde meenemen kwam er een "Obergefreiter" die hem vroeg: "Was soll das?". "Gekauft" zei Kees. De Obergefreiter barstte uit: "Wegwesen", trok zijn pistool en schoot dwars door de benzinetank. Grote paniek bij de Hart Boys en vooral bij Kees die rende voor zijn leven richting de wijk 't Hart.

Bewoners van 't Hart heten de eerste bevrijders welkom langs de Biltseweg

Laatste verhaal over de oorlogsjaren.

In de maanden januari, februari, maart en april 1945 gold de zogenaamde "Sperrzeit", ingesteld door de Duitsers. Dat betekende onder andere dat je na 8 uur 's avonds niet op straat mocht zijn. Ondanks de risico's en waarschuwingen waren wij toch heel vaak na achten nog op straat. Medio april even na achten, ik was net binnen, stopte er naast ons huis een Duitse legermotor met zijspan. De twee Duitsers liepen wat rond, bekeken ons huis en vertrokken weer. Kennelijk niets aan de hand dachten wij, totdat enkele uren later een groot konvooi vrachtauto's en kanonnen verscheen. Duitse officieren kwamen bij ons binnen en vertelden dat pal naast ons huis één van een reeks FLAK (Flieger Abwehr Kanon) geschut zou worden geplaatst. Vanaf ons huis richting Dorresteinweg tot aan de Klaarwaterweg zou een hele rij van dit soort geschut worden geplaatst. De bedoeling van de Duitsers was om vanuit Soest de Canadezen, die toen al waren opgerukt tot Hoogland en de Eem, onder vuur te nemen.

De mannelijke bewoners uit onze omgeving, oom Henk van de Broek, mijn vader, Piet van Kaatje en ikzelf, moesten aantreden om bomen om te zagen die in het schootveld van het FLAK geschut lagen. Ik weet nog goed dat er bij oom Henk een fraaie acacia tegen de vlakte ging. Na afloop van de bomenkap, het was inmiddels al 1 uur in de nacht geworden, werd aan een officier gevraagd of er die nacht nog geschoten zou worden. Antwoord: "Nein. Heute Nacht wird nicht geschossen." De

vermoede mannen dus naar bed. Om 2 uur een daverende knal en een lichtflits. De Duitsers schoten dus toch. Resultaat woning Belvédèreweg 3a: na het eerste schot geen enkele pan nog op het dak. De volgende dag moesten wij van de Hermann Goering troepen, meestal jongens niet ouder dan 16 jaar, ons huis verlaten. Piet Brekelmans en zijn familie verleenden spontaan onderdak. De Hermann Goering troepen hielden overigens behoorlijk huis in onze woning. Veel werd er vernield, glaswerk kapotgeslagen enzovoort.

Nadat de Duitsers met hun beschietingen waren begonnen kwam er al snel het antwoord van de Canadezen die terug begonnen te schieten. Jammer genoeg maakten de Canadese beschietingen alleen maar Soester burgerslachtoffers, onder andere de jeugdige Coentje Werkhoven van de Vinkenweg en mevrouw Van Veen van de Beetzlaan. Na enkele dagen vertrokken de Duitsers weer en zetten een nieuwe linie op nabij Pijnenburg, ter hoogte van Huize Staalwijk.

Niet lang na deze periode werd op 4 mei 1945 de wapenstilstand getekend en konden we gaan feestvieren. Ook werden NSB'ers, Duitsgezinden en meisjes die het aangelegd hadden met de bezetters, afgevoerd naar het Kamp van Amersfoort. Straatfeesten, onder andere op het pleintje van de kruising Korte Hartweg/Hartweg voor de winkel van Dorus de Zoete, werden georganiseerd en dat was voor de Hart Boys en alle andere bewoners een tijd om nooit meer te vergeten.

Handelen met de Canadezen was populair en vooral waren wij actief op de terreinen waar de Duitsers hun wapens, de van ons gestolen fietsen enzovoort moesten inleveren. Dat inleveren van het oorlogstuig vond plaats op de weilanden vanaf de Tol bij boerderij "Eyckendal" richting hotel Trier. Handelen konden de Hart Boys als de besten en al snel wisten zij dat de Canadezen een voorkeur hadden voor horloges. Voor een horloge kregen wij in ruil een fiets die we zelf mochten uitzoeken. Het ruilen gebeurde aan het Oude Grachtje waar tegenwoordig de toen nog niet bestaande Jachthuislaan loopt. De horloges die wij aanboden waren overigens niet altijd van goede kwaliteit en wij wisten dat ze soms niet meer dan een paar minuten liepen. Na de ruil moesten wij ons daarom zo snel mogelijk uit de voeten maken via park Eikenhorst en de Eikenhorstweg. Het horloges ruilen voor fietsen herhaalde zich vrijwel elke dag en mijn vriend Bob Jansen, de latere rijwielhandelaar aan de Laanstraat, had op een gegeven moment zelfs vijf mooie fietsen. Dat duurde zo lang tot leden van de Binnenlands

Duitse helmen waarschijnlijk nabij de Biltseweg 30 mei 1945

Strijdkrachten in hun blauwe overalls (waar kwamen zij overigens vandaan?) het tijd vonden om in te grijpen. Andere zaken die bij de Canadezen werden geristseld waren stenguns, pistolen, rubberboten en er was veel handel in sigaretten. De sigaretten konden wij voor één gulden kopen en dat leverde bij verkoop al gauw 10 gulden op.

Met de stenguns trokken wij de Pijnenburger bossen in om daar onze verboden wapens uit te proberen. Levensgevaarlijk zoals bleek toen Wim van de Leur, zoon van kunstschilder Van de Leur van de Korte Hartweg 20, het van ons ook eens mocht proberen. Wim schoot vanaf de Beckeringhstraat pardoes dwars door de woning van smid Piet Schouten die de krant zat te lezen en de afgevuurde kogel net boven hem in schoorsteen zag belanden. Ook kleine legertentjes, de zogenaamde shelters, behoorden tot onze buit en in juli 1945 werd op 't Hoogt (Beckeringstraat) op een stuk braakliggende grond tussen de woningen van Fie van Kooy (no 16) en Henk van de Broek (no 18) een compleet tentenkamp van wel 15 tenten door de jongens van het Hart opgezet. Er was daar toen ruimte genoeg en de stemming was opperbest. Daarvan zijn toen veel foto's gemaakt die nog voorkomen in de albums van diverse deelnemers. Deze fijne tijd voor de Hart Boys duurde wekenlang, totdat in september 1945 het dagelijkse leven weer een beetje op gang kwam. Wij moesten weer naar school of voor het eerst weer aan het werk.

In een volgende aflevering aandacht voor de sappellende middenstand in wijk 't Hart

VAN BANKETBAKKERIJ NIEUWERHOEK TOT IJSSALON BEMER

De IJssalon aan het Nieuwerhoekplein is voor vele Soesters maar ook niet-Soesters als vanouds een van de bekendste pleisterplaatsen in Soest. Er zijn vele afspraakjes op de stoep gemaakt en er zijn zelfs huwelijken van gekomen. Wie heeft er trouwens niet ooit een ijsje of milkshake gekocht en heeft het daar ook niet opgegeten dan wel opgedronken? Het moment dat je daar gebak en koekjes kon kopen is al weer meer dan 45 jaar geleden en zal bij de meeste lezers van dit artikel minder vers in het geheugen liggen. Toch is er op die plek inmiddels meer dan 90 jaar historie en zal iedereen bekend zijn met deze unieke plek in Soest, waar nog steeds duizenden mensen met zomers weer even neerstrijken om een ijsje te kopen, een praatje te maken en misschien wel nieuwe contacten te leggen.

Door René van Hal

IJSSALON

Sociale & Nieuwsgelooide

IJSSALON

Opening van 1ste Banketbakkerij
Nieuwerhoek in 1925

De heer F. Euwe start Banketbakkerij Nieuwerhoek
De familie F.H. Euwe komt in juni 1925 in Soest wonen en opent op 21 november van dat jaar de Banketbakkerij Nieuwerhoek. Deze was toen nog gevestigd op de hoek van de Veenhuizerstraat (thans Koninginnelaan) schuin tegenover Villa Nieuwerhoek.

In 1929 werd deze Banketbakkerij verhuisd naar de huidige locatie Nieuwerhoekplein 6, welke in die tijd nog als adres had Vredehofstraat 5. Dit pand werd in 1929 gebouwd in opdracht van de heer J. Flapper die in het pand woonde op de hoek van de toenmalige Veenhuizerstraat en Vredehofstraat. Pas in de 2^e Wereldoorlog is trouwens gekozen voor de naam van Nieuwerhoekplein.

“Nieuwerhoek” was in de zomer maar ook vooral in de weekenden een bekende pleisterplaats. Zeker toen er nog een grasveld voor de deur van de IJssalon was, wisten veel jongeren zich hier te nestelen. Wanneer je dan vraagt naar de overlast van de jeugd, dan valt op dat er weinig aan de hand was. De heer en mevrouw Regnery gaven aan dat ze goed met de jeugd konden omgaan en natuurlijk hielp het dat na sluitingstijd het overgebleven ijs nog wel eens gedeeld werd met de jeugd.

Als banketbakkerij werden er koekjes (zoals de bekende “allerhande”), speculaas en gebak verkocht. In de zomerperiode ook al zelfbereide ijs in weliswaar een beperkt aantal smaken. Rondom Nieuwerhoek werd in die tijd veel ontwikkeld. Zo werd daar een katholieke kerk, de H. Maria Onbevlekt Ontvangen, gebouwd, maar werd ook gestart met Huize Nieuw-Mariënborg door de Zusters Augustinessen van Heemstede. De Veenhuizerstraat kende in die tijd nog veel winkels zoals slagerij Beemer (later J. Zoetelief), een Tabakzaak/Fotohandel van de familie Flapper e.v.a. Aan de Vredehofstraat (het eerste deel van de doorgaande weg door Soest vanuit Baarn richting Amersfoort) waren in die tijd verschillende buitenplaatsen, zoals Colenso, Vredenhof. Het was een periode waarin Soestdijk als deel van de gemeente Soest verder werd ontwikkeld met meer nieuwbouw en plannen voor nieuwe wijken. In 1930 werd ook gestart met de bouw van de Emmakerk, toen ook kadastraal bekend als “in de Nieuwerhoek te Soestdijk”.

De heer Jac. Van Kouwenhoven neemt winkel over

Per 1 juni 1932 neemt de heer Jac. Van Kouwenhoven Banketbakkerij Nieuwerhoek over van de heer F.H. Euwe. Wat opvalt is dat de heer F. Euwe weer teruggaat naar het pand waar hij in Soest begonnen is aan de Veenhuizerstraat en daar start met een viswinkel. Ook die zaak is geen lang leven beschoren. Want al in april 1933 stopt de heer Euwe hiermee en verhuist met zijn gezin naar Bussum. Ook de heer Kouwenhoven is slechts enkele jaren eigenaar van de banketbakkerij, want in 1936 draagt hij de zaak over aan de heer P.J. Regnery.

BANKETBAKKERIJ „NIEUWERHOEK”

ZATERDAG 29 JUNI

HOPEN WIJ ONZE ZAAK VERPLAATST TE
HEBBEN NAAR NIEUWERHOEK

VREDEHOFSTRAAT 1B

Voor deze gelegenheid geven wij aan ieder, die voor 50 cent besteedt, 1 ons van onze bekende fijne Beterallerhande CADEAU.

Voor 1 gulden 2 ons of een aardig Koektrommeltje, bedrukt met 7 mooie foto's van Soest en zoo verder naar verhouding en verkiezing. Terwijl aan hen, die minder als 50 cent besteden ook een versnapering zal worden aangeboden.

Vertrouwende op een bezoek van U allen

Steeds aanbevelend, **F. H. EUWE**

Verhuizing van de winkel naar huidige plek in 1929

Nieuwerhoek als pleisterplaats: De Nieuwerhoek is eigenlijk al vanouds een speciale pleisterplaats in Soest. Er zijn vele afspraakjes op de stoep gemaakt en er zijn zelfs huwelijken van gekomen. Zo hebben Coby en Hans Regnery een echtpaar in de zaak gehad uit Canada dat hun eerste afspraakje 50 jaar geleden op Nieuwerhoek had gemaakt en nu op Nieuwerhoek een kopje koffie kwam drinken. De meneer kwam uit Baarn en de mevrouw uit Soest. "De koffie hebben we aangeboden, we vonden het zo leuk.", zeiden de heer en mevrouw Regnery. Het was altijd reuze gezellig, de jeugd hielp mee 's avonds met prullenbakken opruimen, stoep vegen en banken wegzetten. Ze zaten met mooi weer in het plantsoen voor de ijssalon te kaarten en te spelen op een meegebrachte gitaar.

En dan de brommertijd! De "gewone jongens" reden met "Kreidlers", en de "kakkers" met "Puch" bromfietsen. Als er eind juni TT in Assen was geweest stond Nieuwerhoek vol en werd er met enig bravoure geracet door de bocht en dan zelfs achter de benzinepompen van Stam door. "Je hield je hart vast." Om 10 uur 's avonds werd de verkoop van milkshakes gestopt en de machine alvast schoongemaakt. De milkshake die nog in de machine was werd dan uitgetapt en uitgedeeld aan de aanwezige jongens. Dat was vaak dringen geblazen, en natuurlijk andere dag weer vers gemaakt!

Foto van de Backetbakkerij in 1936 bij de overname door P.J. Regnery

Backetbakkerij Nieuwerhoek meer dan 50 jaar in handen van de familie Regnery

Op 17 augustus 1936 heropent de heer P.J. Regnery Backetbakkerij Nieuwerhoek. Bijzonder is dat in de advertenties wordt verwezen naar voorganger F.H. Euwe, terwijl dat niet de laatste eigenaar was. Dit zou kunnen inhouden dat de kwaliteit van Euwe veel mensen zich nog konden herinneren en dat het betere reclame was om Soesters naar de winkel te lokken. De banketbakkerij met taarten, gebak en koek was de basis voor de winkel, hoewel eigenlijk al vanaf de overname in de zomerperiode ook ijs werd verkocht. Op zonnige dagen gebeurde dat vanuit een "ton" die voor de winkel werd

geplaatst. De winkel bleef een voorname ontmoetingsplek op het huidige Nieuwerhoekplein, ook tijdens de oorlogsjaren.

INDIEN U GASTEN HEEFT
 serveer dan ons heerlijk Vanille-IJS na het diner
 Verkrijgbaar in kups à 15, 25, 35 en 60 cent. Ook in glazen met slagroom à 20 ct. p. portie. Thuisbezorgd zonder prijsverhoging

Tevens houden wij ons aanbevelen voor levering van eerste klas Koekjes, Gebakjes, Taarten enz.

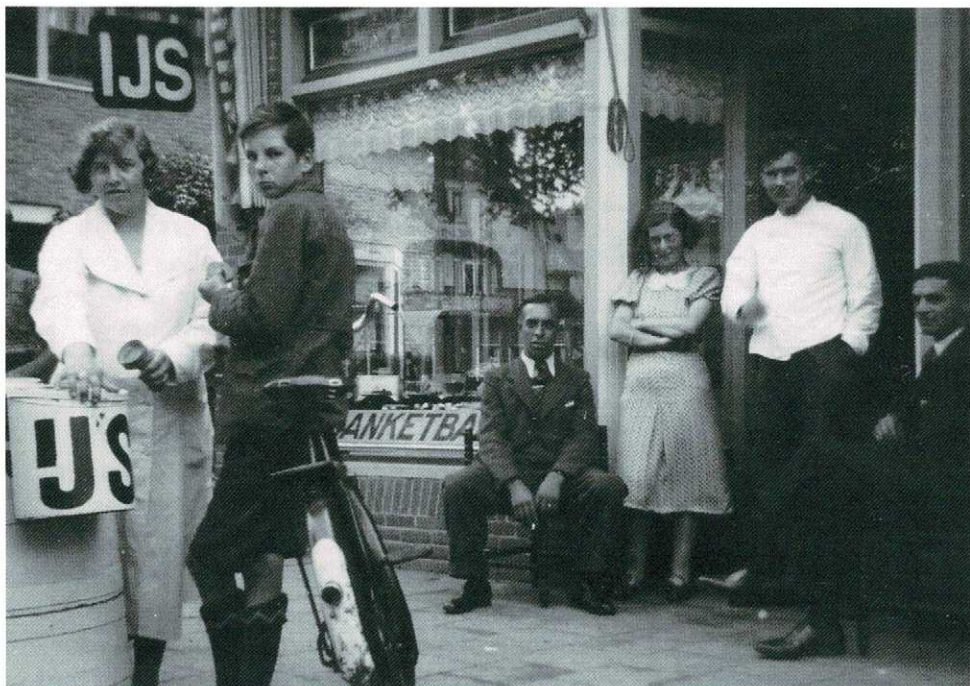
BONBONS in groote verscheidenheid van eerste klas fabrieken
 Beleefd aanbevelend.

Jac. Kouwenhoven - Backetbakkerij „Nieuwerhoek”
 Telefoon 774

Overname door Jac Kouwenhoven in 1933

Na de oorlog leefde de buurt verder op en was het Nieuwerhoekplein samen met de Koninginnelaan een volwaardig winkelcentrum met een diversiteit aan winkelaanbod. De zaak van de familie Regnery liep goed en met veel energie werd er gewerkt. Een tegenslag voor

de banketbakkerij Nieuwerhoek was wel de dood van mevrouw Regnery op 1 januari 1960. Vader P. Regnery was daardoor een deel van zijn levenslust en daarmee energie kwijt om de banketbakkerij te leiden. Zoon Hans (geboren in 1938), toen al werkzaam in de bakkerij, moest daardoor al op jonge leeftijd besluiten om de zaak over te nemen. In maart 1962

Verkoop van ijs anno 1936

trouwde op redelijk jonge leeftijd Hans Regnery met Coby Barnhorn (23 resp. 21 jaar oud). Formeel werd op 7 december 1962 door Hans en Coby de zaak voortgezet. Dit was de basis voor een nieuwe bloeitijd. Zowel de verkoop van banket en koek als de ijsverkoop namen enorm toe. Dat vergde veel van het echtpaar. Werkweken van 70 tot 80 uur voor beiden vergden veel van hun gezinsleven. Hun kinderen zagen moeder Coby Regnery vele maanden alleen maar met haar schort voor. Het was een moeilijke en ook emotionele keuze maar begin 1971 werd besloten alleen maar verder te gaan met ijsverkoop. De winkel werd verbouwd en omgebouwd tot de eerste en enige ijssalon in Soest.

In april 1927 vindt er in de gemeenteraad een discussie plaats naar aanleiding van het niet toestaan van een vaste standplaats voor een ijscokar op Nieuwerhoek. Het venten langs de weg wordt wel toegestaan. De toenmalige wethouder van den Berg ziet in een vaste standplaats een gevaar. Rondom zo'n vaste standplaats verzamelt zich altijd een troep jongens. Het gevolg is dat geen meisje meer veilig is voor hun ongure praatjes. De meerderheid van de raad billijkt het standpunt van de wethouder, waardoor er geen vaste standplaats op Nieuwerhoek wordt afgegeven.

Banketbakkerij Nieuwerhoek
 voorheen Euwe
 Vredeshofstraat 5 - Telefoon 2774
 Is Uw aangewezen adres voor fijne Banketsoorten.
 Banketkoekjes - Staven
 Boterkoekjes - Letters
 Harten - Hammen
 Borstplaat - Speculaas
 en verder alles wat U bij een banketbakker te klas zoekt.
 Aanbevelend.
P. J. REGNERY

Banketbakker Regnery die in 1936 nog verwijst naar de zaak van Euwe

ZOEKT U VERKOELING?

BANKETBAKK. 'JSSALON

H. REGNERY

NIEUWERH. PL. 6 TEL 2774

De altijd wat ludieke en vaak actuele advertenties van Regnery in de Soester Courant

Het aantal soorten ijs werd fors uitgebreid en de familie Regnery wist zich ook te onderscheiden, want hun ijs werd al snel ook op andere plekken verkocht, zoals in de "Walk-In" aan de Smitsweg. Ook Banketbakkerij Verkleij en Jos Hendricksen in Baarn verkochten in hun banketbakkerij ijs van Regnery. Daarnaast werd de familie Regnery een van de eerste ijsbereiders van "suikervrij" ijs, speciaal gemaakt voor diabetici, ijs dat voldeed

aan de kwaliteitseisen van het Ministerie van Volksgezondheid en de Diabetes Vereniging Nederland. Het ijsseizoen loopt van maart tot oktober, een drukke periode waarbij in de winter niet alleen wordt uitgerust maar de voorbereidingen voor een nieuw seizoen worden opgepakt met het samenstellen van nieuwe ijssoorten e.d. Ook werden jaarlijks bezoeken gebracht aan de IJsvakbeurzen in Rimini en Longarone in Italië. In de loop der jaren deed daarnaast de milkshake zijn intrede in het assortiment en later ook het soft-ijs. De trend was gezet en het werd een goedlopende zaak, waardoor de noodzaak ontstond om begin 1987 de zaak opnieuw grootschalig te verbouwen in de staat zoals we deze thans nog steeds aantreffen en daarmee nog steeds voldoet aan de eisen van de tijd. Lang hebben de heer en mevrouw Regnery de zaak zelf niet meer kunnen exploiteren. De

fysieke gesteldheid van mevrouw Regnery leidde ertoe dat ze een stapje terug moest doen. Er werd een rigoureuus besluit genomen de zaak te verhuren aan Bertus van Brummelen. Hans Regnery ging zich tot aan zijn AOW-leeftijd toeleggen op lesgeven en werken als keurmeester bij het Ijsbereidersgilde.

IJssalon vanaf 1990

In de loop van 1990 heeft Bertus van Brummelen de exploitatie van de IJssalon overgenomen. De zaak ging verder onder de naam IJssalon Nieuwerhoek. Het eerste jaar heeft Hans Regnery hier nog menig uurtje gewerkt. Na enige tijd werd de zaak door de familie Regnery verkocht aan Bertus en Gerda van Brummelen-Mulder. In 1993 kwam Rogier Bemer bij de IJssalon in dienst. De IJssalon kreeg het gedurende de jaren '90 wat moeilijker. Rogier Bemer zag echter wel lichtpuntjes en besloot vanaf 1 oktober 2000 de zaak over te nemen en zelfstandig verder te gaan. Er werd ook een handkar aangeschaft waardoor hij bij festiviteiten of feestjes ter plaatse met zijn ijskar het ijs kon verkopen. In 2003 sloot broer Pascal zich bij Rogier aan en samen werden zij verantwoordelijk voor de IJssalon aan de Nieuwerhoek. Met de komst van Pascal werd ook een bestelwagentje aangeschaft om vandaar uit ijs te verkopen. Hetgeen nog steeds gebeurt. Je ziet het busje bij diverse evenementen in Soest staan, zoals de Gildefeesten, de Avondvierdaagse, en natuurlijk ook op Koningsdag. Ook nu leveren de gebroeders Bemer nog ijs aan Lex Verkleij, de Smickel, de Lindenhof en Eetvilla van den Brink onder de

HEROPENING
van de totaal vernieuwde

IJSSALON **REGNERY**

'n nieuwe lente
'n nieuw seizoen
'n nieuwe zaak
Wij zijn er weer voor u

Woensdag 18 maart gaan onze deuren weer open.
Met onze overbekende ijspecialiteiten en milkshakes
Nieuwerhoekplein 6, Soestdijk. Tel. 12774.

Overgang naar IJssalon in 1971

Foto met links Hans Regnery en rechts zijn vrouw Coby bij de winkel anno 1971

Winkel anno 1987 na laatste verbouwing

naam Ijssalon Bemer. Het weer blijft door de jaren heen een belangrijke rol spelen in de hoeveelheid ijs die verkocht wordt. Zoals de heer Regnery wel eens zei "Je moet het wel in 7 maanden verdienen en daar moeten wel enkele zomerse weken tussen zitten." De laatste jaren wordt rondom Oudjaarsdag een actie opgezet om vanuit de winkel ook onder eigen receptuur bereide oliebollen en appelbeignets te verkopen. Een succesvolle nevenactiviteit.

Tot slot

De combinatie van banketbakkerij en ijsverkoop zoals op de Nieuwerhoek was zeker niet bijzonder. Andere Soester banketbakkers in Soest kenden dezelfde combinatie, zoals Van Dogterom (aan de Torenstraat met heel bijzonder het boerenjongensijs) en De Meij (Soesterbergsestraat). Ook bij deze zaken werd het ijs via een luik verkocht. Aan het Kerkplein was jarenlang een grotere ijssalon bij brood- en banketbakker J. van Oord (waar thans de Kuil is gevestigd). Daar was geen terras bij, maar wel binnen een grotere ruimte waar tafels en stoelen stonden zoals in een restaurant. Specialistische ijssalons zoals toen de familie Regnery en nu Bemer komen in echte stadscentra veelvuldig voor maar betrekkelijk weinig in de wat kleinere woonplaatsen. Dat bewijst het vakmanschap van deze ondernemers!

Het mobiele verkooppunt van ijs

Gebruikte bronnen:

- Persoonlijk archief van de heer en mevrouw J. Regnery
- Gesprekken en correspondentie met de heer en mevrouw Regnery en de heer Rogier Bemmer
- Historisch archief Soester Courant, De Soester
- Gemeentearchief (bouwvergunning bestaande pand).
- Boekwerk "Leuk voor later", vorstelijke kerken in Soestdijk uitgegeven in januari 2002

Huidige winkel Ijssalon Bemmer

HERBOUW VAN DE WINDGRAANMOLEN IN 1943?

Onderlaatst kreeg de HVS een foto van een bouwtekening voor de bouw van een windgraanmolen in Soest. De aanbieder had de blauwdruk via zijn vader van een kennis in Amerika verkregen en wilde deze aan 'Soest' schenken. Volgens ons was en is de molen "De Windhond" de beste plaats om deze tekening te bewaren en te exposeren.

Door Ton Hartman

Foto Jaap van den Broek

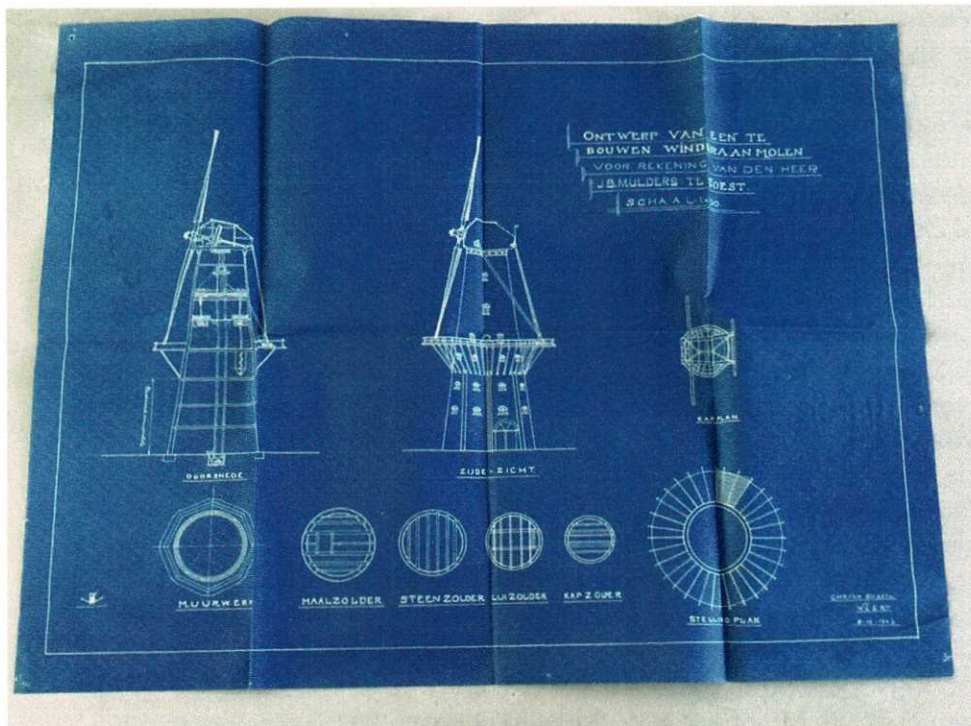
Verrast was ik zeker toen ik de datum 8 december 1943 op de tekening zag, wie gaat er in 1943 nog een molen bouwen? In Soest was de molen "De Windhond" al decennia lang buiten gebruik en gesloopt, en de andere molen "De Vlijt" was ontdaan van zijn wieken. Het in Soest verbouwde graan werd meest gebruikt voor veevoederdoeleinden en dat werd bij de 'maalterij' (nu de Welkoopwinkel aan

Detail bouwtekening

de Torenstraat) gemalen. Wat was dan wel de reden om een tekening te laten maken? In de oorlog werd wel steeds duidelijker dat de energievoorziening voortdurend grotere problemen ging geven. Kolen, olie en gas en daarmee elektriciteit werden op de eerste plaats voor oorlogsdoeleinden gebruikt. Windkracht was en is een 'gratis' bron van energie. Molenaar in oorlogstijd was een weinig benijdenswaardig beroep, de bezetter vorderde liefst zoveel mogelijk graan. Was het niet voor menselijke consumptie dan wel als paardenvoer. De Nederlandse overheid (die geleid werd door 'meewerkende' ambtenaren) bleef verantwoordelijk voor de voedselvoorziening van de inwoners. Er was al jaren een toch wel gevreesde controledienst: de Crisis Controle Dienst (C.C.D.), die in de oorlog beïnvloed werd door de N.S.B.

De herbouw is aangevraagd door J.B. Mulders, hij was de laatste eigenaar van de twee korenmolens van Soest. Rond 1903 had zijn vader de molen "De Vlijt" gekocht, toen was er al een stoomketelvoorziening aanwezig, zodat ook bij windstil weer gemalen kon worden. In 1919 draagt vader Adrianus deze molen over aan zijn zoon Johannes Baptist Mulders (1885-1961). Jean (of Jan) Mulders had een meisje in de buurt gevonden: de smidsdochter Barbara Clara (Bertha) Valkenet (1875-1944). Jan en Bertha kregen 6 kinderen, waarvan de drie dochters volwassen werden. In 1921 kocht Mulders de andere molen "De Windhond", inmiddels werd er in De Vlijt elektrisch gemalen. Omstreeks 1930 werd "De Windhond" gesloopt, er was door buitenstaanders nog wel een verzoek tot behoud gedaan. Van "De Vlijt" werd de bovenverdieping

Blauwdrukbouwtekening windmolen

geschikt gemaakt als uitkijktoren met de welluidende naam: "Belvédère". Voor de Tweede Wereldoorlog was Mulders dus al als toeristisch ondernemer actief. De bouwtekening is gemaakt door tekenaar Chr. van Bussel, niet de eerste de beste maar een ervaren en vooruitstrevend ontwerper van traditionele molens. In molenaarskringen is Van Bussel bekend om de aerodynamische 'Busselneuzen', met geringe wind maken deze met die neus uitgeruste molens meer toeren en dus meer vermogen. Nadeel is dan wel weer dat bij hogere windsnelheid de molen zwaarder belast wordt. Of de bouwvergunning daadwerkelijk aangevraagd is bij het gemeentebestuur van Soest, is niet bekend, de raad was al buitenspel gezet maar het college van B & W was toen een nog niet NSB afhankelijk college. Na de Bevrijding kwam de import van graan alweer redelijk gauw op gang en met behulp van het Marshallplan zal het malen op modernere manier gebeurd zijn.

Grote vraag is nu nog wel of de in 2008 herbouwde molen "De Windhond" wel een 'Busselneus' heeft?

AANWINSTEN VOOR DE GESCHIEDSCHRIJVING VAN SOEST EN SOESTERBERG (6)

Door Ton Hartman

De historische vereniging Soest / Soesterberg verkrijgt verschillende documenten. In deze rubriek, die zeker niet volledig is, worden sommige giften wat nader beschreven.

Een kleine selectie uit het archief van de Gerharda Sebilla Verhoeven Stichting. In het Interbellum heeft deze stichting een herstellingsoord aan de Hellingweg met de huisnummers 1-3-5 te Soest gehad. Nu is er de Lasenberg gevestigd. De stichting bleef voorbestaan en is pas in 2004 geliquideerd, de laatste penningmeester: de heer D.W. van den Beukel heeft ons verschillende bescheiden toegestuurd. Na beschrijving willen wij genoemd archief als cultureel erfgoed aan de gemeente Soest aanbieden.

Van Gérard Derks een digitale afdruk van een foto uit de Kerkebuurt met waarschijnlijk een sappelde middenstander, wellicht een groenteboer? De foto is in 1916 of kort daarvoor gemaakt door de Rotterdamse fotograaf J.J. van der Hoeven. Het huis op de achtergrond, Eemstraat 2, werd toen bewoond door de verloskundige Elisabeth van der Werff.

**DE EERSTE VROUWELIJKE WETHOUDER
VAN SOEST: MEVROUW HILDE WALTER-
VAN DER TOGT (1922-2016)**

Door Joost Walter

Mevrouw M.C.P. Walter-van der Togt (Hilde) werd op derde kerstdag 1922 geboren in de Haagse nieuwbouwwijk Bezuidenhout. In een architectengezin met vijf dochters. Na de lagere school bij de nonnen volgde het RK Meisjes Lyceum (nu het Edith Stein College). HBS-B ging haar gemakkelijk af. De oorlog brak uit. Om wat te doen te hebben na haar eindexamen volgde ze cursussen huishoudkunde en secretariaat. Ze kwam in dienst bij TNO en werd snel hoofd archief. De schaarste nam steeds meer toe en in de hongerwinter ging ook Hilde op een rammelfiets richting boeren in Noord-Holland om eten te kopen of te ruilen. Het verpletterende geallieerde vergissingsbombardement op het Bezuidenhout vlak voor het einde van de oorlog was rampzalig voor Hilde's familie. Een oom en tante en drie van hun zeven kinderen waren dood. Het huis annex architectenpraktijk van vader Van der Togt was weg.

*Afscheid Gemeentewerken
28 augustus 1974*

Maar uiteindelijk was de oorlog voorbij. De meiden Van der Togt vierden de overwinning zingend en dansend met ingekwartierde Britse genieofficieren aan de overkant van hun nieuwe huis. De (weder)opbouw kon beginnen. Ook voor Hilde zelf. Ze werd documentaliste bij de Bataafse Petroleum Maatschappij (nu Shell). Trouwde in 1949. Na enkele jaren in Amsterdam en Rotterdam kwam het gezin eind 1955 in Soest op de Soesterbergsestraat 106 te wonen. Daar heeft ze tot haar dood op 8 juni gewoond. Als ouder was Hilde altijd zeer begaan met het wel en wee van haar vijf kinderen. Dat bracht haar in de oudercommissie van de Willibrordusschool in Soest-Zuid. Daar begon haar leven voor de publieke zaak.

Met anderen richtte ze begin zestiger jaren het Katholiek Vrouwen Gilde Soest op. Dat is voor veel Soester vrouwen een enorme steun in hun persoonlijke ontwikkeling geweest. Na meer dan vijftig jaar is het nog steeds een bloeiende, aan deze tijd aangepaste vereniging. Via dat KVG kwam ze als vrouwenvertegenwoordiger op een onverkiesbare plaats op de kieslijst van de Katholieke Volks Partij voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1962. Nu zou men haar een lijstduwer noemen. Tot ieders stomme verbazing behaalde de KVP een eclatante overwinning. Een derde van alle stemmen. En Hilde zat ineens in de gemeenteraad. Ze was een beetje verlegen en ging een cursus "spreken in het openbaar" volgen. Ze paste het geleerde onmiddellijk toe en werd een goed raadslid.

Afscheid gemeentewerken 28 augustus 1974

In 1967 verongelukte de toenmalige KVP wethouder A.P. Hilhorst. Er moest een opvolger komen. Politiek is een ongewisse zaak. De eerst aangewezen opvolger wilde zijn jonge gezin en zijn beginnende carrière daarvoor niet op het spel zetten. Om kort te gaan: Hilde werd wethouder. Als eerste vrouw in Soest. In heel Nederland waren er in die tijd 32 vrouwelijke wethouders,

één burgemeester, één staatssecretaris en één minister (Marga Klompé). Veel meer dan 40 vrouwen zullen er in het publieke bestuur niet geweest zijn. De meesten waren wethouder van onderwijs of sociale zaken. Hilde werd wethouder van openbare werken en stadsontwikkeling. Ze kocht vuilnisauto's. Ging zich bezighouden met stedenbouwkundige plannen. Soest zou, gezien de verwachte landelijke bevolkingstoename, moeten groeien naar 60.000 inwoners. De stedenbouwkundige planning was daarop al aangepast. Er zou een centrumweg over de Eng komen, een stadswinkelcentrum bij station Soest Zuid, bebouwing op de oostelijke Eng tegen de spoorlijn aan en wijken in het Soesterveen.

Tijdens Hilde's wethouderschap werd de wijk Smitsveen met de Smitshof afgebouwd. De wijk Klarwater werd gebouwd. In de plannen werd gestapelde bouw langs de randen gesitueerd. Oude boombestanden werden in het plan opgenomen en hoogteverschillen benut. Het nieuwe industrieterrein werd door een groenstrook van de woonwijk gescheiden. Ook Overhees I kwam tot uitvoering. In het oog springend is de ring van vrijstaande huizen langs de Koningsweg waarbinnen rijtjeshuizen gebouwd zijn. Grote bouwstromen werden in stukjes gehakt. Rechte lijnen en haakse hoeken zoveel mogelijk vermeden. En ook hier werden oude boombestanden gespaard en hoogteverschillen benut of aangebracht. Hilde hield niet van snippertjes braaf openbaar "groen". Ze wilde grotere wildere groenstroken (ook goedkoper in onderhoud) en meer "Schwung". De plannen voor een stadswinkelcentrum en voor

de Eng werden uitgewerkt en gronden aangekocht. Wat Gemeentewerken zelf betreft : de kwekerij werd verplaatst, de garage aan de Lange Brinkweg vernieuwd en uitgebreid. Een nieuw hoofdkantoor daar werd gebouwd. Tijdens haar spreekuren voor burgers probeerde ze altijd met ze mee te denken. Als het gevraagde niet expliciet verboden was, werd er naar mogelijkheden gezocht. Als ze maar een goed verhaal had, waardoor er geen precedentwerking optrad. Dat nam niet weg dat ze ook met een helicopter over de gemeente gevlogen is om illegale bouwsels op te sporen.

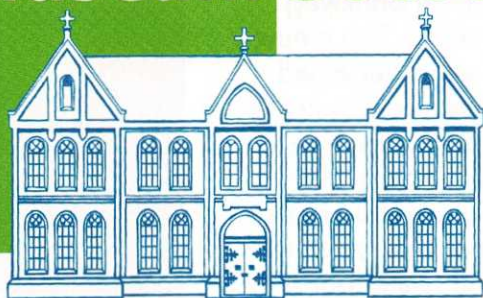

*Afscheid directrice Marienburg
december 1993*

En passant werd ze benoemd tot Commissaris bij het grote Bouwfonds Nederlandse Gemeenten. Als een van de zeer weinige vrouwen was ze door het zogenaamde glazen plafond gebroken. Ook al waren de plannen de oplossing voor de stedenbouwkundige opgaven van Soest, toch ontstond er grote tegenstand, vooral tegen de weg over de Eng. Hilde besloot in 1974, na zeven jaar wethouderschap, zich niet verkiesbaar te stellen. De Soester verkeersproblemen bleven onopgelost. Tot op de dag van vandaag, veertig jaar later, is er discussie over. Ze ging als vrijwilliger bij de telefonische hulpdienst in Hilversum werken. Dat heeft ze jaren gedaan. Dagdiensten en nachtdiensten. Alleen met de beller. Wanhopigen, zelfmoordenaars, verslaafden en potentiële moordslachtoffers. Ze zat jarenlang in besturen van de bejaardentehuizen Honsbergen en Marienburg. Was voorzitter van de Openbare Bibliotheek in Soest en Soesterberg en van de Bundeling, toen nog een samenwerkingsverband van artsen, de kruisvereniging (thuiszorg) en het maatschappelijk werk. Ze zat in klankbordgroepen. En lang in de welstandscommissie en de commissie ouderenbeleid.

Toen haar man werd gepensioneerd bouwde Hilde geleidelijk aan haar publieke functies af, al bleef ze tot haar dood (meelevend) CDA-lid. Als een van de eersten was ze direct CDA-lid geworden in plaats van via het lidmaatschap van een van de daarin samengegane christelijke partijen CHU, ARP en, in haar geval, de KVP. Ze werd onderscheiden met de zilveren erepenning van de gemeente Soest.

Museum Soest

Historie en wisselexposities

Openingstijden: het gehele jaar op zaterdag en zondag van 13.30 tot 17.00 uur (In de periode van 1 april tot en met 30 oktober ook op woensdag en vrijdag middag, op dezelfde tijden).

In dit museum vindt u historie en wisselexposities. Vanaf 30 september 2016 tot en met 8 januari 2017 kunt u de volgende wisseltentoonstellingen bekijken:

- Gedachtenispanelen geschilderd door emeritus predikant Ruud Bartlema
 - Portretten en ander werk van Maurice Heerdink uit Voorburg
- Expositie ter gelegenheid van het 65 jarig bestaan van Stichting Natuurij's Peter's Baan Soest

Recent toegevoegd aan de collectie is het gerestaureerde mechanisch werkende uurwerk uit de 19de eeuw wat in de toren van de Petrus & Pauluskerk heeft gestaan. Het bekijken en beluisteren waard. Dit uurwerk wordt op 30 september door burgemeester Metz en wethouder Van der Torre officieel in werking gesteld.

Leden van de Historische Vereniging Soest - Soesterberg hebben vrij toegang tot het museum.

Meer informatie: www.museumsoest.nl – info@museumsoest.nl

Museum Soest
Steenhoffstraat 46
3764 BM Soest
035-6023878

HISTORISCHE VERENIGING SOEST/SOESTERBERG

De leden van de Historische Vereniging Soest - Soesterberg werken in een aantal werkgroepen om onderzoek te doen en gegevens vast te leggen.

Voor nadere informatie kunt U met de contactpersonen overleggen, te weten:

Genealogie:	Wim Routers	routers@xmsnet.nl	035-6010169
Mondelinge geschiedenis:	Wim de Kam	wpdekam@kpnmail.nl	035-5880048
Commissie ruimtelijke kwaliteit:	Gérard Derks	gjm.derks@chello.nl	026-3644051
Evenementen commissie:	Hanneke Roskam	hanneke@roskam.nu	035-6018750
Wergroep Soesterberg:	Henk Schimmel	histversoesterberg@gmail.com	0346-351690
Website en Verdwenen Soest:	René van Hal	halrenevan@xsmnet.nl	035-6020573
Redactiecommissie:	Dick van Fulpen Piet van Elteren, Ton Hartman		
Redactie-adres	Ton Hartman,	Birkstraat 109, 3768 HD Soest - ton.hartman@telfort.nl	035-7851770
Opmaak	Menno Zweers	(Omslag Wim Routers)	

De contributie per jaar:

€ 20,00 voor leden in Nederland - € 35,00 voor leden in het buitenland - € 35,00 voor het bedrijfsleven - Betaling contributie op rekeningnummer NL66RABO0359902235
Losse oude nummers verkrijgbaar bij het redactieadres Leden € 2,50 Niet leden € 5.00

Copyright - Historische Vereniging Soest - Soesterberg

Indien niet anders aangegeven komen de afbeeldingen uit de collectie van de HVS en/of uit het Gemeente Archief Soest. Alle rechten voorbehouden. Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest - Soesterberg. Redactie en bestuur zijn niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aangeboden kopij en beeldmateriaal.

De HVS is een erkende ANBI organisatie

PRACTICUM PRINT MANAGEMENT

HVS - HISTORISCHE VERENIGING SOEST / SOESTERBERG

Al 35 jaar is de historische vereniging een actieve club waar we graag nieuwe leden verwelkomen.

Wat bieden wij u als lid aan:

- Elk kwartaal het verenigingsblad "Van Zoys tot Soest"
- Elk jaar wordt een fietstocht en busexcursie georganiseerd
- De Klitsavond, een gezellige avond met een quiz
- Gratis toegang tot Museum Oud Soest
- Lezingen over allerlei onderwerpen
- Werkgroep Soesterberg

Wij beheren de websites www.hvsoest.nl, www.soestopdekaart.nl en www.verdwenensoest.nl. Verder geven we boeken uit, werken we met de gemeente samen betreffende monumentenzorg, archiefbeheer en Open Monumentendag. Voor alle vragen over historisch Soest(erberg): info@hvsoest.nl. De contributie is € 20,- per kalenderjaar.

Historische Vereniging Soest/Soesterberg - Steenhoffstraat 46 - 3764 BM - Soest

Telefoon: 035-5885399 - IBAN: NL66 RABO 0359 9022 35 - secretariaat: info@hvsoest.nl

INSCHRIFFFORMULIER:

Naam en aanhef: fam./dhr./mevr.:

Handtekening:

Adres:

Postcode en woonplaats:

Telefoon:

E-mailadres: